

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Scientific Collection "InterConf". Vol. 187. pp. 221–229. Available at: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/5338> [in Ukrainian].

11. Rudakova, N. (2014). *Topos kozaka v ukrayinskomu heroyichnomu eposi* [Topos of the Cossack in the Ukrainian heroic epic]. *Linguistic and conceptual pictures of the world*. Vol. 47 (2). pp. 264–270. [in Ukrainian].

12. *Ukrayinski narodni pisni* [Ukrainian folk songs]. *Songbook*. Edited by M. Gordiyshuk, Vol. 3. 1979. 270 p. [in Ukrainian].

13. Spiegel, N. (1965). The Nature of Katharsis according to Aristotle. A Reconsideration. *Revue belge de*

Philologie et d'Histoire Année. No. 43 (1). pp. 22–39. [in English].

14. Ford, A. (2004). Catharsis: The Power of Music in Aristotle's Politics. *Music and the Muses: The Culture of Mousike in the Classical Athenian City*. pp. 309–336. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199242399.003.0012> [in English].

15. Young, J.O. (2021). Assessing the Ethos Theory of Music. *Disputatio*. Vol. 13. No. 62. pp. 283–297. DOI: 10.2478/disp-2021-0015 [in English].

Стаття надійшла до редакції 05.03.2024

УДК 378.091.12.011.3-051:62

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.301894>

Василь Звоздяк, аспірант кафедри технологічної та професійної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті охарактеризовано сутність та обґрунтовано необхідність формування готовності вчителя технологій до проєктно-конструкторської діяльності як важливої складової професійного становлення сучасного фахівця. Готовність до проєктно-конструкторської діяльності характеризується наявністю у вчителя необхідного потенціалу, що дає змогу самостійно розв'язувати професійно-орієнтовані завдання, пов'язані з проєктуванням об'єктів праці на уроках технологій. Структурними компонентами готовності вчителя технологій до проєктно-конструкторської діяльності виступають мотиваційний, орієнтувальний, операційний, вольовий та оцінювальний.

Ключові слова: вчитель технологій; готовність; проєктно-конструкторська діяльність; професійна підготовка.

Літ. 10.

Vasyl Zvozdjak, Postgraduate Student of the Technological and Vocational Education Department of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

READINESS FOR PROJECT-CONSTRUCTION ACTIVITIES AS A PROFESSIONAL NECESSITY OF FUTURE TEACHER OF TECHNOLOGIES

The article examines the meaning of the concept of "readiness" as a social phenomenon, characterizes the essence of readiness for professional activity from the standpoint of psychological and didactic approaches. It is established that the content of professional readiness is determined by the type and nature of the specialist's activity.

It has been proven that the readiness for project-construction activities of future technology teachers is an important and integral component of the professional training of students in pedagogical higher education institutions. The essence of readiness for project-construction activities of future technology teachers is characterized, which implies that the teacher has the necessary potential to independently solve professionally oriented tasks related to the project of work objects in technology classes.

The readiness of a technology teacher for project-construction activity is characterized by the integrity and interrelationship of the following structural components: motivational (responsibility for the successful solution of professionally oriented project tasks, a sense of duty), orienting (a set of ideas about the specifics and conditions of the course of project-construction activities and professional requirements for a specialist), operational (mastering the methods and techniques of the technical project in the professional field, as well as the necessary knowledge, abilities and skills to solve project-construction tasks), volitional (self-control, self-discipline, the ability to manage one's own actions), evaluative (self-assessment of one's own level of professional training and the quality of the obtained results of project-construction activities).

Keywords: technology teacher; readiness; design and construction activity; professional training.

Постановка наукової проблеми та її значення. Стратегічні напрями оновлення загальнонаукової, загальнотехнічної та спеціальної підготовки майбутніх учителів технологій у зв'язку зі значними змінами

у структурі професійно-педагогічної діяльності сучасного педагога, зумовлюють актуальність дослідження процесу формування готовності студентів до проєктно-конструкторської діяльності у процесі навчання у ЗВО. Ці зміни визна-

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

чають зміну змісту готовності майбутнього вчителя до проєктно-конструкторської діяльності, необхідність перегляду й уточнення підходів до визначення її сутності та рівнів прояву.

Формування готовності до проєктно-конструкторської діяльності з педагогічної точки зору можна розглядати як процес, систему та результат професійної підготовки студентів. У межах дослідження передбачено поліаспектний підхід щодо аналізу результативності підготовки студентів до проєктно-конструкторської діяльності, тобто з позиції формування загальної готовності майбутнього вчителя технологій до професійно-педагогічної діяльності загалом. Відтак вбачається доцільним розгляд найбільш загальних підходів до проєктування та діагностики якості професійно-педагогічної підготовки студентів, які можна екстраполювати на предмет цього дослідження.

Аналіз досліджень з проблеми. Питання готовності особистості успішно розглядаються у наукових працях відомих зарубіжних і вітчизняних учених. Значний внесок у розробку психолого-педагогічних аспектів цієї проблеми зробили М. Моляко, М. Савчин, В. Семиченко, Д. Узнадзе та ін. Загальні теоретико-методичні особливості формування готовності вчителя до професійно-педагогічної діяльності досліджували А. Алексюк, І. Андрощук, І. Зязюн, В. Мадзігон, Н. Мойсеюк, Г. Романова, С. Сисоєва та ін. Проблема формування готовності майбутнього вчителя технологій до різних видів професійної діяльності знайшла висвітлення у наукових працях О. Коберника, М. Курача, О. Лівшуна, І. Нищак, Л. Оршанського, В. Сидоренка, В. Стешенка, С. Ткачука, О. Торубари, Д. Тхоржевського та ін.

У своїх дослідженнях науковці переконливо доводять, що готовність є фундаментальною умовою успішного виконання будь-якого виду діяльності в майбутньому. Аналіз наукових праць з проблематики дослідження свідчить, що у сучасній вітчизняній психолого-педагогічній практиці чітко простежуються два підходи до окреслення сутності поняття готовності. Перший передбачає оцінку рівня готовності як деякого функціонального стану, пов'язаного з поняттям психологічної установки, передстартового етапу діяльності. Згідно з другим, готовність трактується як підготовленість, тобто певна передумова успішної діяльності, що включає стійку характеристику особистості, пов'язану з наявністю необхідних знань, умінь, практичного досвіду, індивідуальних якостей.

У межах наукового дослідження концептуальним визначено положення про готовність як стан і як стійку характеристику особистості, що проявляється й формується у діяльності та

входить до її складу як обов'язковий компонент.

Мета дослідження – вивчити сутність та розкрити структуру готовності вчителя технологій до проєктно-конструкторської діяльності як важливої складової професійного становлення сучасного фахівця.

Виклад основного матеріалу. В освітній галузі термін “підготовка” вживається як детермінанта освоєння соціального досвіду з його подальшим застосуванням при розв'язанні специфічних професійно-орієнтованих завдань. При цьому поширеними є два трактування сутності поняття “підготовка”: 1) як процес навчання, спрямований на формування здатності до успішного виконання майбутніх професійних функцій; 2) як готовність (результат навчання), що передбачає наявність необхідних професійно-орієнтованих знань й умінь [6].

У загальному трактуванні поняття “готовність” визначається як здатність особистості до успішного виконання яких-небудь дій [10, 183]. Виникнення стану готовності до будь-якого виду діяльності розпочинається із окреслення цілей відповідно до переважальних мотивів, інтересів і потреб, а також врахування здобутих знань й умінь, особистісних характеристик, переконань, ціннісних орієнтацій та інших специфічних якостей майбутніх дій. Після цього проходить етап втілення готовності, що передбачає засвоєння необхідного соціального досвіду, застосування раціональних засобів і способів діяльності, аналіз і порівняння проміжних результатів з поставленою метою, коригування навчальних дій та ін. [5]. Необхідно зазначити, що підвищення рівня готовності визначається насамперед провідними мотивами, які забезпечують необхідну тривалість та спрямованість людської активності.

Розглянемо найбільш поширені наукові підходи щодо трактування поняття готовності до деяких видів діяльності з урахуванням результатів аналізу проведених психолого-педагогічних досліджень. Так, В. Кремень характеризує готовність як наявність чіткого алгоритму певної діяльності та постійної спрямованості на її виконання [1]. Зі свого боку, В. Семиченко, розглядаючи психологічну готовність до діяльності на особистісному рівні, визначає її як комплекс інтегрованих властивостей індивіда, які існують у нерозривній єдності [9]. Водночас Н. Мойсеюк трактує готовність як фундаментальну умову успішної реалізації будь-якої діяльності [4]. Дослідник В. Моляко, розглядаючи готовність як первинну умову виконання різних видів діяльності, визначає її як стійку характеристику особистості, цілісний комплекс, що включає низку компонентів, які відповідають

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

вимогам змісту та умов діяльності [5]. Готовність до діяльності, стверджує Г. Романова, є складним, інтегративним, стійким особистісним утворенням, що виражає прагнення людини на основі наявних особистісних якостей, знань й умінь успішно розв'язувати актуальні завдання [8].

Зміст поняття "готовність" визначається видом і характером діяльності, зокрема у професійній галузі. Оскільки проєктно-конструкторська діяльність є важливою й невід'ємною складовою професійної діяльності вчителя технологій [2; 7], то дослідження її сутності та структури необхідно здійснювати в контексті загальної професійно-педагогічної підготовки фахівця у педагогічному ЗВО.

Професійна готовність вчителя технологій, зазначає О. Лівшун, визначається як система специфічних якостей особистості педагога, що виступає результатом проявів його всебічного розвитку, підготовленості до виконання найважливіших професійно-орієнтованих функцій і проявляється у позитивному ставленні до педагогічної діяльності та здатності активно і швидко опановувати необхідні знання й уміння [3].

Готовність вчителя технологій до професійної діяльності як складне поліаспектне утворення передбачає такі складові [3]:

- операційну (система базових політехнічних та професійно-педагогічних знань й умінь);
- особистісну (установка і спрямованість на професійну діяльність, особливості мотивів й інтересів, система звичок та відносин, емоційні і вольові функції особистості, професійно значущі якості індивіда тощо).

Готовність до професійної діяльності вчителя технологій у контексті психолого-дидактичного аспекту характеризується як особливий стан особистості майбутнього педагога, що дає йому змогу усвідомити здатність й належний рівень власної підготовленості до успішної реалізації завдань професійної діяльності, та як результат професійного розвитку і соціальної зрілості фахівця. При цьому виникнення і формування стану професійної готовності, що визначається чіткістю розуміння професійних завдань, ступенем усвідомлення відповідальності й бажанням досягти успіху у професійній діяльності, становить *тимчасову (ситуативну) готовність*. Водночас стан готовності, що включає позитивне ставлення майбутнього вчителя до професійно-педагогічної діяльності, а також відповідні професійні якості й індивідуальні властивості особистості, рівень мотивації та необхідних знань й умінь становить *тривалу (стійку) готовність* вчителя технологій до професійної діяльності, яка зберігається постійно й не потребує

періодичного формування (оновлення) відповідно до специфіки професійних завдань. Тимчасова (ситуативна) і тривала (стійка) форми готовності завжди перебувають у тісному зв'язку й виступають передумовою успішної професійно-педагогічної діяльності вчителя, зокрема вчителя технологій.

Поряд із розумінням професійної готовності як суб'єктивного стану особистості фахівця (вчителя технологій) необхідно виокремити систему її відповідних компонентів.

Досліджуючи компоненти готовності до професійно-педагогічної діяльності, Г. Романова [8], поряд зі знаннями і раціональними методами їх засвоєння, а також вміннями практичного застосування знань і творчими способами розумової діяльності, вважає за необхідне додатково виокремити:

- усвідомлення доцільності одержуваних знань;
- прагнення до самостійної постановки й досягнення цілей самоосвіти, відповідальність за виконання професійних обов'язків тощо;
- усвідомлення знань та методів їх набуття як базових основ професійної діяльності.

Характеризуючи компоненти професійної готовності, окремі дослідники (О. Лівшун [3], Н. Мойсеюк [4] та ін.) звертають увагу на здатність особистості до самооцінки результатів своєї діяльності, пошуку резервних можливостей для розв'язання професійних завдань, а також вміння використовувати професійний досвід інших людей, здатність виявляти соціальну активність у суспільстві.

В окремих дослідженнях [4; 5; 8 та ін.] професійна готовність визначається поєднанням ключових факторів, що відображають її різні аспекти, зокрема:

- психологічною готовністю, яка включає сформовану спрямованість на відповідну діяльність, наявність потреби в самоосвіті, розвиток професійного мислення, загальні та спеціальні здібності до певної діяльності, стійкість індивідуальних якостей (мислення, увага, уява, сприйняття тощо) та емоційних і вольових процесів особистості, досвід роботи над собою;
- науково-теоретичною готовністю, що включає знання концепцій, теоретичних положень, які становлять основу певного виду діяльності;
- практичною готовністю, що передбачає достатній рівень сформованості спеціальних умінь і навичок, потрібних для творчої професійно-орієнтованої діяльності;
- психофізіологічною готовністю – передбачає стан особистості, що забезпечує успішне оволодіння способами діяльності за конкретною спеціальністю, належний рівень сформованості професійно-необхідних якостей майбутнього фахівця.

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Обов'язковим компонентом професійної готовності вчителя технологій є готовність до проєктно-конструкторської діяльності, що виступає важливою характеристикою особистості майбутнього педагога, оскільки передбачає взаємодію якостей, які визначають необхідний рівень компетентності у проєктній діяльності. Відтак готовність до проєктно-конструкторської діяльності включає наявність у студентів особливих якостей, які у поєднанні зі спеціальними знаннями й уміннями, активно розвиваються під час засвоєння комплексу загальних і вузькопрофесійних навчальних дисциплін у ЗВО.

Проводячи структурно-функціональний аналіз професійної готовності вчителя технологій, О. Лівшун [3] зазначає, що вона виступає одним із критеріїв результативності професійної підготовки студентів, будучи з'єднувальною ланкою між процесом навчання у ЗВО та майбутньою професійною діяльністю. Науковець підкреслює інваріантний склад структурних компонентів професійної готовності вчителя технологій, виокремлюючи такі складові:

– мотиваційну – сукупність суб'єктивних домінант діяльності (потреби, мотиви, інтереси, установки, ціннісні орієнтації, спрямованість особистості, ідеали тощо);

– інформаційну, що включає усі види та форми знань: від відчуттів, сприйнятів, уявлень – до понять, навчань і теорій;

– операційну, що передбачає операції, які характеризуються способами діяльності та визначаються умовами поточної ситуації.

Зважаючи на зазначене вище, можна стверджувати, що готовність вчителя технологій до проєктно-конструкторської діяльності характеризується складною динамічною структурою, що включає такі складові:

– мотиваційну (відповідальність за успішне розв'язання професійно-орієнтованих проєктних завдань, почуття обов'язку);

– орієнтувальну (сукупність уявлень про специфіку й умови перебігу проєктно-конструкторської діяльності та професійні вимоги до фахівця);

– операційну (володіння способами та прийомами технічного проєктування у професійній галузі, а також необхідними знаннями, вміннями і навичками розв'язання проєктно-конструкторських завдань);

– вольову (самоконтроль, самодисципліна, здатність до управління власними діями);

– оцінювальну (самооцінювання власного рівня професійної підготовки та якості одержаних результатів проєктно-конструкторської діяльності).

Висновки. Таким чином, готовність вчителя технологій до проєктно-конструкторської діяль-

ності доцільно трактувати як складну особистісно-професійну характеристику майбутнього педагога, що включає мотиваційний, орієнтувальний, операційний, вольовий та оцінювальний структурні компоненти. Готовність до проєктно-конструкторської діяльності характеризується цілісністю та взаємопов'язаністю компонентів, наявністю у вчителя необхідного потенціалу, що дає змогу самостійно розв'язувати професійно-орієнтовані завдання, пов'язані з проєктуванням об'єктів праці на уроках технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України, голов. Ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

2. Курач М.С., Нищак І.Д. Особливості навчання майбутніх учителів технологій художньому проєктуванню засобами комп'ютерної графіки. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Серія : Педагогіка. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2017. Вип. 8. С. 33–41.

3. Лівшун О.В. Психолого-педагогічні особливості формування професійної готовності майбутнього вчителя технологій. *Наука і освіта: наук.-практ. журн.* 2009. № 7. С. 134–136.

4. Мойсеюк Н.Є. Готовність до професійної діяльності: суть і шляхи формування. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*. Вип. 12 / І.А. Зязюн та ін. Київ, Вінниця : ДОВ "Вінниця", 2006. С. 364–368.

5. Моляко В.О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1989. 48 с.

6. Нищак І.Д. Формування інженерно-графічних умінь і навичок майбутніх учителів технологій як психолого-педагогічна проблема. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал Сумського держ. пед. ун-ту ім. А.С.Макаренка*. 2016. № 1 (55). С. 110–118.

7. Оршанський Л.В., Нищак І.Д. Комп'ютерні технології як засіб розвитку конструкторських здібностей студентів (на прикладі конструювання струбцини). *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Херсон : Вид-во ХДУ, 2011. Вип. 58. Частина 2. С. 433–440.

8. Романова Г. Розвиток готовності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до запровадження особистісно-розвивальних технологій навчання. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*. Сер.: Професійна педагогіка. 2014. № 8. С. 112–119.

9. Семиченко В.А. Психологія особистості. Київ: Видавець Ешке О.М., 2001. 427 с.

10. Тлумачний словник української мови / за ред. В.С.Калашникова. 2-е вид., випр. і доп. Харків : Прапор, 2005. 992 с.

REFERENCES

1. *Entsyklopediia osvity* [Encyclopedia of education]. (2008). Academy of Sciences of Ukraine, (Ed.). V.H. Kremen. Kyiv, 1040 p. [in Ukrainian].

ГОТОВНІСТЬ ДО ПРОЄКТНО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНА НЕОБХІДНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

2. Kurach, M.S. & Nyshchak, I.D. (2017). Osoblyvosti navchannia maibutnikh uchyteliv tekhnolohii khudozhnomu proektuvanniu zasobamy kompiuternoi hrafiky [Peculiarities of training future technology teachers in artistic design using computer graphics]. *Scientific Bulletin of the Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko*. Series: Pedagogy. Kremenets, Vol. 8. pp. 33–41. [in Ukrainian].

3. Livshun, O.V. (2009). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti formuvannia profesiinoi hotovnosti maibutnoho vchytelia tekhnolohii. [Psychological and pedagogical features of the formation of professional readiness of the future technology teacher]. *Science and education: science and practice. journal*. No. 7. pp. 134–136. [in Ukrainian].

4. Moiseiuk, N.Ie. (2006). Hotovnist do profesiinoi diialnosti: sut i shliakhy formuvannia. [Readiness for professional activity: essence and ways of formation]. *Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems: coll. of science works*. Vol. 12. Kyiv, pp. 364–368. [in Ukrainian].

5. Moliako, V.O. (1989). Psykholohichna hotovnist do tvorchoi pratsi [Psychological readiness for creative work]. Kyiv, 48 p. [in Ukrainian].

6. Nyshchak, I.D. (2016). Formuvannia inzhenero-hrafichnykh umin i navychok maibutnikh uchyteliv tekhnolohii yak psykholoho-pedahohichna problema [Formation of engineering and graphic abilities and skills of future technology teachers as a psychological and pedagogical problem]. *Pedagogical sciences: theory,*

history, innovative technologies: Scientific journal of the Sumy state. ped. University named after A.S. Makarenko. No. 1 (55). pp. 110–118. [in Ukrainian].

7. Orshanskyi, L.V. & Nyshchak, I.D. (2011). Kompiuterni tekhnolohii yak zasib rozvytku konstruktorskykh zdibnosti studentiv (na prykladi konstruiuvannia strubtsyny) [Computer technologies as a means of developing students' design abilities (on the example of clamp construction)]. *Collection of scientific papers. Pedagogical sciences*. Kherson, Vol. 58. Issue 2. pp. 433–440. [in Ukrainian].

8. Romanova, H. (2014). Rozvytok hotovnosti pedahohichnykh pratsivnykiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv do zaprovadzhennia osobystisno-rozvyvalnykh tekhnolohii navchannia [Development of the readiness of pedagogical workers of vocational and technical educational institutions for the introduction of personal development learning technologies]. *Scientific Bulletin of the Institute of Vocational and Technical Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. Ser.: Professional pedagogy*. No. 8. pp. 112–119. [in Ukrainian].

9. Semychenko, V.A. (2001). Psykholohiia osobystosti [Personality psychology]. Kyiv, 427 p. [in Ukrainian].

10. Tlumachnyi slovnyk ukraïnskoi movy [Explanatory dictionary of the Ukrainian language]. (2005). (Ed.) V.S. Kalashnykova. 2nd ed., corrected and supplemented. Kharkiv, 992 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.03.2024

“Успіх приходить лише до тих, хто не залишає спроб домогтися свого і незмінно має позитивне світосприйняття”.

*Вільям Клемент Стоун
американський бізнесмен, меценат*

“Більше думай, а тоді вирішуй. Спіши повільно!”

*Григорій Сковорода
український філософ, поет, педагог*

“Люби істину, але будь поблажливим до помилок”.

*Вольтер
французький філософ, поет, прозаїк*

“Ми знаходимо в житті лише те, що самі вкладаємо в нього”.

*Ральф Волдо Емерсон
американський есеїст, поет і філософ*

